

Registrator
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Betänkande Värddigt liv i äldreomsorgen (SOU 2008:51)

Famna har av regeringen inbjudits att yttra sig över rubricerad utredning, och lämnar följande synpunkter och kommentarer.

Sammanfattning

Famna är positiv till regeringens initiativ att sätta fokus på värdegrundsfrågorna inom äldreomsorgen. Respekt för enskildas rättigheter och värdighet är mycket av ursprunget för de idéburna organisationerna. Av det kommer vårt uppdrag att möta människor där de är och utifrån deras vilja och förutsättningar.

Det är viktigt att allt värdegrundsarbete sker tillsammans med berörd personal och att alla anställda är delaktiga i processen. Först då finns förutsättningarna att forma en vårdvardag grundad på tydliga och av alla omfattade värderingar. Vi föreslår därför att det skapas möjligheter att på lokal nivå att bryta ned den nationellt antagna värdegrunden.

Vi saknar förslag till hur man tillämpar och utvärderar värdegrundsarbetet avseende personer med demenssjukdom. Vi föreslår att regeringen i sitt förslag avsätter särskilda pengar till forskning inom detta område.

Vi vill i likhet med utredningen betona betydelsen av ett tydligt och nära ledarskap för att ett värdegrundsarbete skall ha chans att lyckas. Vi noterar också att personal som söker arbeten i idéburna organisationer i hög grad anger att de gör så med förväntan på en tydlig värdegrund och ett ledarskap med intresse och förståelse för detta.

Famnas erfarenhet är att, för att skapa en omsorg präglad av värdigt bemötande och respekt för enskildas vilja är att verksamheterna är att det finns väl utbildad och motiverad personal – i tillräcklig omfattning och under dygnets alla timmar. Utredningen hade tjänat på att vara tydligare i dessa frågor, gällande såväl kompetens hos personal och ledare, liksom i frågan om resurser

Kommentarer till förslagen

Kap 4 Världighetsgarantin

Famna välkomnar initiativet till att tydliggöra arbetet med världighetsfrågor inom äldreomsorgen och lämnar följande kommentarer och förslag;

- Famna föreslår att regeringen avsätter medel för ett arbete särskilt inriktat mot hur vi kan skapa en världig omsorg för personer med demensdiagnoser
- Vi betonar vikten av att den nationella blir föremål för lokala arbeten och tillämpningar. Vi vill i detta sammanhang peka på tre viktiga faktorer av vikt för att skapa en världig äldreomsorg;
- 1. betydelsen av det finns personal tillgänglig dygnet runt.
 2. personal inom vård- och omsorg skall ha rätt utbildning för uppgifterna.
 3. Socialstyrelsen ges ett uppdrag att särskilt följa upp personalens betydelse för att skapa en världig äldreomsorg

Kap 5 Att kunna leva utifrån sin personlighet

Famna stödjer utredarens bedömning att världighet förutsätter möjligheten att få leva sitt liv utifrån identitet och personlighet.

Kap 6 Nationell värdegrund

Famna instämmer i den föreslagna värdegrundens utformning och innehåll. Vi menar att SoL i sin nuvarande utformning innefattar vad som skrivs i förslaget till värdegrund men avvisar inte en komplettering av SoL. Förutsättningarna för att nå utredningens mål om en världig äldreomsorg avgörs dock snarare av annat än en komplettering av SoL, såsom personalens kompetens och tid, ett professionellt ledarskap med en förankring i värdegrunden och verksamhetens idé, samt en bättre tillsyn och uppföljning av verksamheterna.

Kap 7 Att leda ett värdegrundsarbete

Famna stöder förslaget om ett statligt stimulansbidrag för ledarskapsutveckling. Chefer och ledares ansvar för ett framgångsrikt värdegrundsarbete är avgörande. För den saken måste chefers och ledares förutsättningar att utöva ett sitt ledarskap utvecklas. Till frågan om kompetens och tid för att leda måste föras hur stora personalgrupper man skall/kan leda. Huvudmännen har här ett stort ansvar för att ersättningsnivåer och ersättningsystem utformas på ett sätt som stimulerar till en sådan utveckling.

Kap 8 Värdegrund –Handledning och information

Famna framhåller betydelsen av att organisationerna/enheternas i sitt värdegrundsarbete stimuleras till att själva uttrycka och formulera sig. Vi föreslår därför att i det första förslaget byta ut ordet ”värdegrunden” mot: *en värdegrund i verksamheten, med utgångspunkten i den nationella värdegrunden.*

Kap 9 *Information till medborgarna*

Famna instämmer med förslaget.

Kap 10 *Bedömningskriterier för tillsyn*

Famna instämmer med förslaget

Kap 11 *Ökat inflytande för äldre*

Famna instämmer med förslaget om ett ökat inflytandet för de äldre. Vi håller med utredaren om att personal behöver stöd i kompetensutveckling för att klara av att leva upp till de krav som ställs.

En viktig förutsättning för att personalen skall utvecklas är att de får tid till samtal och eftertanke. Vi måste ge personalen mer tid i mötet med de äldre. En vanlig uppfattning bland famnas medlemmar är att de ekonomiska ramarna minskar vilket på sikt kommer ha effekt på personaltätheten som är en av grundstenarna i värdighetsarbetet.

Kap 12 *Fokus på resultat av insatserna*

Famna är positiv till fokus på uppföljning och resultat, men föreslår att man istället för genomförandeplan i socialnämnden fastställer en mer specificerad beställning till utföraren. Våra erfarenheter är dock att de krav som ställs till oss som utförare i beställningarna i alltför liten grad följs upp på ett kvalitativt sätt och behöver förstärkas.

Kap 13 *Nationellt instrument för behovsbedömning*

Famna instämmer med förslaget.

Kap 14 *Kompetensutveckling för biståndshandläggare*

Famna instämmer med förslaget.

Kap 15 *Värdegrundsmärkning*

Utredningen föreslår en värdegrundsmärkning med målsättningen att stimulera arbetet med värdegrundsfrågorna. Famna anser att arbetet med att utveckla metoder och indikatorer för att visa värden som t.ex. integritet, självbestämmande, delaktighet, god kvalitet och bemötande är viktigt i all vård och omsorg.

Famna delar utredningens förslag och anser att arbetet bör ske genom ett oberoende kvalitetsinstitut, som i samarbete med Socialstyrelsen utvecklar och genomför mätning och uppföljning av de nationella kvalitetsindikatorerna.

Kap 16 Ersättning till enskilda personer
Famna instämmer med förslaget.

Eva Eriksson
Ordförande Famna

Lars Pettersson
Generalsekreterare